

Nr 128.

Ankom till riksdagens kansli den 21 maj 1943 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1943/44 till Statens sinnessjukhus: Avlöningar m. m.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkterna 103 och 115) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1943/44 beräkna *dels* till Statens sinnessjukhus: Avlöningar ett förslagsanslag av 26,530,000 kronor, *dels ock* till Statens anstalt för fallandesjuka: Avlöningar ett förslagsanslag av 370,200 kronor.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 194, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 2 april 1943, föreslagit riksdagen att

I:o) *b e t r ä f f a n d e s t a t e n s s i n n e s s j u k h u s :*

dels medgiva, att i gällande personalförteckning för statens sinnessjukhus antalet överskötartjänster minskas med en, antalet överskötersketjänster ökas med en samt antalet skötartjänster ökas med sex, *dels* godkänna av departementschefen i nämnda statsrådsprotokoll förordad avlöningsstat för statens sinnessjukhus, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44, *dels ock* till Statens sinnessjukhus: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 26,220,000 kronor;

II:o) *b e t r ä f f a n d e s t a t e n s a n s t a l t f ö r f a l l a n d e s j u k a :*

dels medgiva, att den i gällande avlöningsstat för anstalten upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1942/43 överskridas med högst 12,000 kronor, *dels* godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet förordad avlöningsstat för statens anstalt för fallandesjuka, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44, *dels ock* till Statens anstalt för fallandesjuka: Avlöningar för budgetåret 1943/44 anvisa ett förslagsanslag av 364,000 kronor.

Särskilt *tillkallade sakkunniga* hava med skrivelse den 18 januari 1943 överlämnat betänkande angående översyn av tjänsteförteckningen för allmänna civilförvaltningen, i vad avser Statens sinnessjukhus och Statens anstalt för fallandesjuka, m. m., vilket betänkande underkastats vederbörlig remissbehandling.

De sakkunnigas förslag innebära jämkningar såväl uppåt som nedåt i nuvarande lönegradsplaceringar för de ordinarie befattningarna vid ifrågava-

rande anstalter. I samband härmed föreslås omorganisation av ett mindre antal tjänster. Härjämte föreslås inrättande av vissa nya slag av ordinarie tjänster, främst i syfte att bereda sådana yrkesgrupper, som hittills icke alls eller endast mera undantagsvis kunnat erhålla ordinarie anställning, förmånen av dylik anställning. Ett genomförande av de sakkunnigas förslag beräknas medföra en ökad utgift för statsverket av i runt tal 260,000 kronor för år.

Departementschefen har beträffande nämnda betänkande anfört följande.

Det är enligt min uppfattning önskvärt, att frågan om löneställningen för befattningshavarna vid statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka snarast möjligt vinner en slutlig lösning. Ett genomförande av föreliggande förslag torde emellertid med hänsyn till dess omfattning och innebörd kunna få återverkningar på löneläget för, bland andra, motsvarande personalgrupper inom den av landstingen bedrivna sjukvården och kunde knappast anses stå i samklang med statsmakternas strävanden att förhindra höjningar av nuvarande lönenivå. Man torde heller icke kunna bortse från att, oaktat de sakkunniga vinnlagt sig om att vid utarbetande av sitt förslag beakta rådande statsfinansiella läge, ett realiserande av förslaget skulle medföra en icke obetydlig merutgift för statsverket. Jag anser mig därför böra förorda, att med förslagens prövning tills vidare skall anstå.

I enlighet härmed har bedömandet av medelsbehovet för nästa budgetår ansetts böra ske med utgångspunkt från att löneförhållandena vid ifrågakörande anstalter skola i princip bibehållas oförändrade.

Statens sinnessjukhus: Avlöningar. Detta anslag är å riksstaten för innevarande budgetår upptaget med 25,840,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1942 har *medicinalstyrelsen* framlagt förslag rörande beräkning av anslaget till avlöningar vid statens sinnessjukhus för nästa budgetår, i samband varmed styrelsen föreslagit utökning av vårdpersonalen vid sinnessjukhusen med vissa skötar- och skötersketjänster samt elevbefattningar. Vidare har styrelsen i skrivelse den 19 mars 1943 gjort framställning om förstärkning av personalen vid Birgittas, Salberga och Umedalens sjukhus på grund av den ökade tuberkulosfrekvensen vid dessa sjukhus. Rörande den närmare innebörden av berörda förslag och framställning får utskottet hänvisa till den redogörelse, som i detta avseende lämnats i propositionen å sid. 3—7 och sid. 8. I vad avser förslaget att utöka vårdpersonalen har statskontoret yttrat sig på sätt framgår av sid. 7 och 8 i propositionen.

Departementschefen har för egen del anfört följande.

Vid beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår torde man, i likhet med medicinalstyrelsen, böra utgå från att såväl psykiatriska sjukhuset i Stockholm som Gådeå sjukhus i Härnösand skola tills vidare bibehållas. Jag tillåter mig i detta avseende hänvisa till vad vid föregående års riksdag härutinnan anförts (proposition nr 314, riksdagens skrivelse nr 379). Samma skäl, som då anfördes till stöd för en fortsatt drift av dessa sjukhus, föreligga alltså, i det att bristen på platser för beredande av kvalificerad vård, oaktat

öppnandet av Sidsjöns sjukhus i Sundsvall. kan förväntas bli mycket be-
svärande även under nästa budgetår.

Sedan riksdagen numera bifallit Kungl. Maj:ts proposition den 5 februari 1943, nr 51, angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus, avseende bland annat förvärv av vissa fastigheter för inrättande av sekundäravdelningar för sinnessjuka, torde man jämväl böra räkna med behov av viss personal utöver den nu anställda. Enligt vad medicinalstyrelsen upp-
givit torde nämligen Långasjö vårdhem i sin helhet och en avdelning av Grangårde ålderdomshem vara i det skick, att de kunna omedelbart tagas i bruk som sekundäravdelningar i anslutning till respektive S:t Sigfrids och Sätters sjukhus. Dessa avdelningars inrättande påverkar tills vidare allenast beräkningen av posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Jag återkommer därtill under nämnda post.

Ytterligare vill jag erinra om att direktionen för karolinska sjukhuset, efter samråd med medicinalstyrelsen, i samband med sina petita för nästa budgetår gjort framställning om inordnande av den vid sjukhusets psykiatriska klinik anställda sjukvårdspersonalen i det befordringssystem, som tillämpas vid statens sinnessjukhus. Med bifall till denna framställning har Kungl. Maj:t i proposition den 5 mars 1943, nr 175, på hemställen av chefen för ecklesiastikdepartementet föreslagit, att i personalförteckningen för karolinska sjukhuset upptagna sex befattningar som sjukvårdare i lönegraden A 6 skola överföras till personalförteckningen för statens sinnessjukhus samt att medel för avlöande av de ordinarie och icke-ordinarie sjukvårdarna vid psykiatriska kliniken skola beräknas under anslaget till avlöningar vid statens sinnessjukhus.

Jag övergår härefter till de olika anslagsposterna.

Vad först angår anslagsposten till avlöningar till ordinarie t j ä n s t e m ä n har jag intet att erinra mot medicinalstyrelsens förslag att utbyta en vakant överskötartjänst vid Birgittas sjukhus mot en överskötersketjänst. Detta föranleder den ändringen i personalförteckningen för statens sinnessjukhus, att antalet överskötartjänster minskas till 163 och antalet överskötersketjänster ökas till 368. Vidare medför det av chefen för ecklesiastikdepartementet förordade förslaget att inordna sjukvårdspersonalen vid karolinska sjukhusets psykiatriska klinik bland personalen vid statens sinnessjukhus, att antalet i personalförteckningen för statens sinnessjukhus upptagna skötarebefattningar ökas från 1,115 till 1,121. Medicinalstyrelsens hemställen att få återbesätta en ledig hantverksföreståndarebefattning med en elektriker, vilken synes mig böra bifallas, påkallar däremot ingen ändring i personalförteckningen.

Vid sin beräkning av medelsbehovet under förevarande anslagspost för nästa budgetår har medicinalstyrelsen förordat en nedsättning av posten i anslutning till den minskade belastning för sistförflutna budgetår, som blivit en följd av rådande militärinkallelser. För vinnande av enhetlighet i budgetberäkningen torde man emellertid böra i detta sammanhang bortse från dessa inkallelser och utgå från det normalt förefintliga medelsbehovet. Detta har för innevarande budgetår uppskattats till 13,365.000 kronor, därvid dock endast räknats med avlöningar under ett halvt år för Sidsjöns sjukhus, som avsetts kunna tagas i bruk omkring den 1 januari 1943. För nästa budgetår böra härtill läggas dels 225,000 kronor för Sidsjöns sjukhus, dels 20,000 kronor för den ordinarie personalen vid karolinska sjukhusets psykiatriska klinik. Posten torde i enlighet härmed böra upptagas med $(13,365,000 + 225,000 + 20,000)$ 13.610.000 kronor eller i runt tal 13.600.000 kronor.

Posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. har styrelsen beräknat med hänsyn till att samtliga

arvodesbefattningar vid Sidsjöns sjukhus komma att vara besatta under hela nästa budgetår. Styrelsen har vidare under denna post föreslagit, att arvodet till redogöraren vid Järvsö sjukhus höjes från 900 kronor till 1,200 kronor. I anledning av sistnämnda förslag vill jag erinra om att ifrågavarande arvode enligt beslut av 1939 års lagtima riksdag höjdes från 600 kronor till 900 kronor, av vilket belopp 300 kronor skulle betraktas som personligt lönetillägg till den nuvarande innehavaren av tjänsten. Arvoden för uppdrag av bisysslekaraktär — vartill berörda tjänst är att hänföra — ha därefter ej ansetts böra undergå förhöjning i anledning av den sedan år 1939 inträdda levnadskostnadssiegningen. På grund härav och då, enligt vad jag inhämtat, de med uppdraget förenade arbetsuppgifterna knappast kunna sägas hava ökat, anser jag mig ej kunna tillstyrka medicinalstyrelsens ifrågavarande förslag.

Emot styrelsens beräkning av posten har jag i övrigt intet att erinra. Densamma torde med en mindre jämkning av styrelsens förslag kunna upptagas med 105,000 kronor.

I fråga om posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har medicinalstyrelsen framhållit, att behov föreläge av ytterligare omkring 100 extra ordinarie skötare och 80 extra ordinarie sköterskor. Motivet härför vore att statens sinnessjukhus i samband med tillkomsten av landstingens vårdhem för lättskötta sinnessjuka tillförts ett patientmaterial, som vore mera svårskött än det, som tidigare vårdats där, samt att i anledning därav erfordrades ett ökat antal övervakningsavdelningar, i synnerhet för oroliga och halvroliga patienter. Av statsfinansiella hänsyn har styrelsen emellertid för nästa budgetår påkallat medel för en utökning av personalen, motsvarande endast hälften av sagda personalbehov. Av kostnaderna för denna personal skulle enligt styrelsens beräkningar omkring 220,000 kronor belöpa å förevarande anslagspost.

Ehuru jag i likhet med medicinalstyrelsen finner det vara angeläget, att vårdplatserna vid de statliga sinnessjukhusen i första hand utnyttjas för vård av patienter, som tarva mera noggrann övervakning, anser jag mig dock i nuvarande statsfinansiella läge ej kunna tillstyrka, att för tillgodoseende härav ytterligare personal anställs. Jag vill i detta sammanhang erinra om att en viss utökning av den lägre sjukvårdspersonalen av motsvarande skäl redan medgivits av 1939 års lagtima riksdag ävensom att innevarande års riksdag bifallit Kungl. Maj:ts i propositionen nr 51 framlagda förslag angående inrättande av sekundäravdelningar vid vissa sinnessjukhus, varigenom den statliga sinnessjukvårdens kapacitet i icke ringa mån kommer att ökas.

Ej heller kan jag förorda förslaget om inrättande av ytterligare en tjänst som kvinnlig ekonomist av 2:a klass vid S:ta Gertruds sjukhus. Den befattningshavare, för vilken sagda tjänst vore avsedd, torde alltså böra avlönas i samma ordning som hittills.

Under förevarande anslagspost bör emellertid beräknas medel för avlöande av — förutom nu anställd icke-ordinarie personal — de extra ordinarie sjukvårdarna vid karolinska sjukhuset, vilka enligt vad jag förut nämnt från och med nästa budgetår avses skola avlönas från ifrågavarande anslag. För sagda befattningshavare, för närvarande tre till antalet, torde posten komma att belastas med i runt tal 10,000 kronor. Vid beräkning av anslagsposten bör vidare hänsyn tagas till att av förenämnda till inrättande föreslagna sekundäravdelningar hemmet i Långasjö och, till viss del, hemmet i Grangärde beräknas kunna tagas i bruk i början av nästa budgetår. Enligt från medicinalstyrelsen inhämtad uppgift, som synes mig godtagbar, skulle personalbehovet vid det förra hemmet utgöras av 1 extra ordinarie översköterska, 4 extra ordinarie skötare eller manliga elever, 2 extra ordinarie sköterskor eller kvinnliga elever samt 1 kvinnlig ekonomist av 2:a och 1 av 4:e klass

samt vid det senare hemmet 1 extra ordinarie översköterska, 4 extra ordinarie skötare eller manliga elever samt 1 extra ordinarie sköterska eller kvinnlig elev. För avlöande av sagda personal torde böra beräknas ett belopp av i runt tal 35,000 kronor.

Slutligen bör i detta sammanhang beaktas den av medicinalstyrelsen i skrivelse den 19 mars 1943 gjorda framställningen om förstärkning av personalen vid Birgittas, Salberga och Umedalens sjukhus på grund av den ökade tuberkulosfrekvensen vid dessa sjukhus. Medicinalstyrelsen har av denna anledning påkallat medel för anställande av 1 extra ordinarie översköterska, 3 andra kvinnliga samt 5 manliga sjukvårdsfunktionärer. I samma skrivelse har styrelsen vidare hemställt, att ytterligare en manlig elev måtte få anställas vid Järvsö sjukhus på grund av det ökade antal sinnessjuka, som kunde mottagas vid sjukhuset, sedan detta efter spetälskepatienternas avflyttning komme att i sin helhet tagas i anspråk för sinnessjukvårdens räkning. Sammanlagda kostnaderna — fränsett rörligt tillägg och kristillägg — för avlöande av nu nämnda befattningshavare har styrelsen beräknat till 18,800 kronor. I betraktande av de skäl, som anförts till stöd för en förstärkning av personalen vid nu nämnda sjukhus, anser jag mig icke kunna motsätta mig, att en dylik förstärkning vidtages. Den föreslagna personalförstärkningen torde emellertid kunna begränsas till sammanlagt 9 manliga och kvinnliga sjukvårdsfunktionärer. För ändamålet bör under förevarande anslagspost beräknas ett belopp av i runt tal 15,000 kronor.

Å andra sidan torde — såsom en konsekvens av vad jag under posten till avlöningar till ordinarie personal anført — vid beräkningen av förevarande anslagspost hänsyn icke böra tagas till den merutgift, som kan föranledas av rådande militärinkallelser.

Från nu angivna utgångspunkter torde anslagsposten för nästa budgetår kunna beräknas sålunda. Till det i gällande avlöningsstat upptagna beloppet 9,330,000 kronor böra läggas dels ett belopp av 325,000 kronor, motsvarande kostnaden för den icke-ordinarie personalen vid Sidsjöns sjukhus under ett halvt år, dels ock ett belopp av (10,000 + 35,000 + 15,000) 60,000 kronor, motsvarande kostnaden för den av mig förordade nytillkommande personalen. Härifrån bör dragas ett belopp av i runt tal 200,000 kronor, vartill kostnaderna för militärinkallelserna med ledning av föregående års kalkyler kunna antagas hava uppgått. Anslagsposten torde i enlighet härmed böra upptagas till (9,330,000 + 325,000 + 60,000 — 200,000) 9,515,000 kronor.

Vad slutligen angår posten till rörligt tillägg torde densamma med hänsyn till vad jag i det föregående föreslagit kunna uppskattas till i runt tal 3,000,000 kronor.

Vid bifall till vad jag nu förordat skulle alltså till avlöningar vid statens sinnessjukhus för nästa budgetår erfordras (13,600,000 + 105,000 + 9,515,000 + 3,000,000) 26,220,000 kronor.

Statens anstalt för fallandesjuka: Avlöningar. Ifrågavarande anslag är å riksstaten för innevarande budgetår upptaget med 370.200 kronor, därav 160,600 kronor avsetts för avlöningar till ordinarie tjänstemän, 2,400 kronor för arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 158,400 kronor för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och 48.800 kronor för rörligt tillägg.

Å anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal beräknas ett underskott av 12,000 kronor för innevarande budgetår. Överskridandet är i huvudsak föranlett av att vissa av de i anstaltens stat upptagna ordinarie be-

fattningarna icke kunnat tillsättas, när vederbörande icke-ordinarie befattningshavare ännu ej förvärvat behörighet för befordran till ordinarie tjänst. Vidare hava till följd av militärinkallelser och andra omständigheter vissa ordinarie tjänster uppehållits av icke-ordinarie befattningshavare, och slutligen har i samband med en difteriepidemi vid anstalten måst anställas viss tillfällig arbetskraft utöver för budgetåret beräknat antal befattningshavare.

Kungl. Maj:t har i anledning härav föreslagit en förstärkning av posten med nämnda belopp 12,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag för nästa budgetår innebär icke andra ändringar i personalförhållandena vid anstalten än att samtliga de ordinarie befattningar, som nu uppehållas på förordnande, beräknats bliva tillsatta under innevarande budgetår, vilket har till följd en viss överflyttning av avlöningskostnaderna från icke-ordinarieposten till ordinarieposten.

Prövningen av det numera föreliggande förslaget om tjänsteförteckningsrevisionens genomförande vid statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka har ansetts böra tills vidare anstå med hänsyn såväl till statsmakternas aktuella strävanden att förhindra höjningar i lönenivån som till det nuvarande statsfinansiella läget. I denna fråga vill utskottet icke göra annat uttalande än att utskottet i likhet med departementschefen finner önskvärt, att frågan om löneställningen för befattningshavarna vid ifrågakvarande sjukhus och anstalt snarast möjligt vinner en slutlig lösning.

Utskottet.

Psykiatriska sjukhuset i Stockholm och Gådeå sjukhus i Härnösand hava förutsatts skola tills vidare bibehållas. Därjämte hava Långasjö vårdhem och Grangärde ålderdomshem, för vilkas förvärvande innevarande riksdag anvisat medel, beräknats kunna omedelbart tagas i anspråk såsom sekundäravdelningar. Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot dessa utgångspunkter för anslagsberäkningen. I förevarande proposition ävensom propositionen nr 175 framlagt förslag att överföra i personalförteckningen för karolinska sjukhuset upptagna sex befattningar såsom sjukvårdare i lönegraden A 6 till personalförteckningen för statens sinnessjukhus samt att beräkna medel till avlönande av de ordinarie och icke-ordinarie sjukvårdarna vid psykiatriska kliniken under sinnessjukhusens avlöningsanslag, vill utskottet icke motsätta sig.

Då Kungl. Maj:ts förslag beträffande statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka ej heller i övrigt givit utskottet anledning till erinran, får utskottet hemställa,

att riksdagen må

I: o) b e t r ä f f a n d e s t a t e n s s i n n e s s j u k h u s :

a) medgiva, att i gällande personalförteckning för statens sinnessjukhus antalet överskötartjänster minskas med en, antalet överskötersketjänster ökas med en samt antalet skötartjänster ökas med sex;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens sinnessjuk-

hus, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till tjänstemän å ordinarie stat, <i>förslagsvis</i>	kronor 13,600,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämde av Kungl. Maj:t	» 105,000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 9,515,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 3,000,000

Summa förslagsanslag kronor 26,220,000;

c) till *Statens sinnessjukhus: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 26,220,000 kronor;

II:o) beträffande statens anstalt för fallandesjuka:

a) medgiva, att den i gällande avlöningsstat för anstalten upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal må för budgetåret 1942/43 överskridas med högst 12,000 kronor;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens anstalt för fallandesjuka, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1943/44:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän <i>förslagsvis</i>	kronor 170,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämde av Kungl. Maj:t	» 2,400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 150,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 41,600

Summa förslagsanslag kronor 364,000;

c) till *Statens anstalt för fallandesjuka: Avlöningar* för budgetåret 1943/44 å driftbudgeten under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 364,000 kronor.

Stockholm den 21 maj 1943.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 126.